

Корпоративне право крізь призму судової практики

У монографії аналізуються поняття юридичної особи з корпоративним устроєм та складні питання виникнення, здійснення, охорони і захисту корпоративних прав.

Автори спільними зусиллями надали можливість скласти уявлення про архітектуру корпоративного права для вдосконалення нормативно-правового регулювання корпоративних відносин та сприяння вирішенню корпоративних спорів.

Серед авторів - знані науковці України та інших держав, судді Верховного Суду, адвокати.

Монографія розрахована на широке коло читачів і передусім орієнтована на практикуючих юристів.

Серія «Практична цивілістика»

КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО
крізь призму судової практики

Монографія

За редакцією професора
І. В. Спасибо-Фатєєвої

Харків
«ЕКУС»
2021

*Рекомендовано до друку Правлінням ГО «Цивілістична платформа»
(протокол №2 від 15.07.2021 р.)*

Рецензенти:

В. А. Васильєва, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, Директор навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

О. І. Харитонова, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права Національного університету «Одеська юридична академія», член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України;

О. С. Яворська, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри права інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

Авторський колектив:

І. В. Спасибо-Фатєєва – § 1 глави 1, § 5 глави 2; § 7 глави 4 (у співавт. з В. І. Кратом); Ю. М. Жорнокуй – § 2 глави 1; Р. Б. Сабодаш – § 3 глави 1; В. М. Кравчук – § 4 глави 1; О. В. Гарагонич – § 5, 6 глави 1; М. Хаберзак – § 7 глави 1; М. В. Телюкіна – § 8 глави 1 (у співавт. з С. С. Куліковим); А. В. Смітюх – § 1 глави 2; О. Р. Кібенко – § 2 глави 2; Ю. В. Амірова – § 3 глави 2; Д. В. Ломакін – § 4 глави 2; Ф. М. Ханієва – § 1 глави 3; І. О. Ромащенко – § 2 глави 3; Л. М. Дорошенко – § 3 глави 3; Л. В. Сіщук – § 4 глави 3; В. І. Цікало – § 1 глави 4; О. В. Кологойда – § 2, 3 глави 4; І. В. Ткач – § 4 глави 4; О. А. Беляєвич – § 5 глави 4; І. В. Коваленко – § 6 глави 4; В. І. Крат – § 7 глави 4 (у співавт. з І. В. Спасибо-Фатєєвою); І. Д. Кондратова – § 8 глави 4; Ю. Є. Атаманова – § 9 глави 4

Корпоративне право крізь призму судової практики : монографія / за К66 ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : ЕКУС, 2021. – 512 с.

ISBN 978-617-7934-14-0

У монографії аналізуються поняття юридичної особи з корпоративним устроєм та складні питання виникнення, здійснення, охорони і захисту корпоративних прав. Автори спільними зусиллями надали можливість скласти уявлення про архітектоніку корпоративного права для вдосконалення нормативно-правового регулювання корпоративних відносин та сприяння вирішенню корпоративних спорів.

Серед авторів – знані науковці України та інших держав, судді Верховного Суду, адвокати.

Монографія розрахована на широке коло читачів і передусім орієнтована на практикуючих юристів.

УДК 347.721

© Спасибо-Фатєєва І. В., Беляєвич О. А., Гарагонич О. В. та ін., 2021

© Вид-во «ЕКУС», 2021

Зміст

Передмова	5
-----------------	---

ГЛАВА 1

ЮРИДИЧНІ ОСОБИ З КОРПОРАТИВНИМ УСТРОЄМ

§ 1. Архітектоніка корпоративного права. Короткий огляд корпоративного законодавства України із зазначенням принципів засад його переформатування	8
§ 2. Юридична особа v. корпорація: чи доцільно змінювати національні традиції	30
§ 3. До питання про подальше реформування корпоративного управління в державних підприємствах	61
§ 4. Проблеми процесуальної дієздатності юридичної особи	68
§ 5. Акти органів управління акціонерних товариств	85
§ 6. Особливості правового статусу посадових осіб господарських товариств	99
§ 7. Заборона на створення перешкод і правило обов'язкової пропозиції – наріжний камінь європейського законодавства про поглинання?	115
§ 8. Скорегована та збережена корпоративна компетенція: деякі проблеми конкурсної трансформації	159

ГЛАВА 2

ПРАВА УЧАСНИКІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ. КОРПОРАТИВНІ ПРАВА

§ 1. Корпоративний пай (частка) як об'єкт речових прав у контексті новітньої судової практики Верховного Суду	176
§ 2. Частка у статутному капіталі товариства як об'єкт права власності: окремі аспекти	215
§ 3. Окремі проблеми обліку корпоративних прав держави Україна у закордонних компаніях	233
§ 4. Норми про право учасників товариства з обмеженою відповідальністю на інформацію в судовій практиці: проблеми правозастосування	242
§ 5. Право на дивіденди. Право на частину прибутку, що виплачується державі як акціонеру	263

ГЛАВА 3

ПРАВОЧИНИ В КОРПОРАТИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

§ 1. Правочини засновників з внесення вкладів до товариства з обмеженою відповідальністю.....	274
§ 2. Правочини із заінтересованістю у корпоративному праві України та ЄС: стратегії подолання проблем.....	281
§ 3. Інститут корпоративного договору: компаративістський підхід	303
§ 4. Корпоративний договір у структурі механізму правового регулювання корпоративних відносин.....	325

Глава 4

ЗАХИСТ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ. КОРПОРАТИВНІ СПОРИ

§ 1. Засада «співмірності» у здійсненні корпоративних прав акціонерів та способи їх захисту	348
§ 2. Поняття та критерії корпоративного спору	377
§ 3. Види корпоративних спорів	401
§ 4. Актуальні питання юрисдикційності корпоративних спорів (або юрисдикція корпоративних спорів. Нові підходи Великої Палати Верховного Суду)	421
§ 5. Про корпоративне управління, способи захисту корпоративних прав і похідний позов.....	428
§ 6. Стейкхолдери в корпоративних позовах.....	453
§ 7. Недійсність рішень органів юридичних осіб як способів захисту: окремі зауваги до судової практики.....	468
§ 8. Застосування доктрини «зняття корпоративної вуалі» у практиці ЄСПЛ та Верховного Суду в Україні.....	478
§ 9. Щодо способів захисту прав міноритарних акціонерів, порушених у результаті процедури <i>squeeze-out</i>	491
Відомості про авторів	509

Передмова

Корпоративне право відносно недавно зміцнило свої позиції серед правничих наук і довело власну своєрідність. Для формування належного правового механізму регулювання і захисту корпоративних прав необхідний системний підхід, що припускає комплексні зусилля науковців та практиків, освічених у сфері приватного і публічного права, а тому свідчить про своєчасність погляду на формування архітекτονіки корпоративного права задля розкриття фундаментально-ціннісного значення тих регуляторів, які покладені в його основу. Це вимагає дотримання певних правил, які сприяють утвердженню цілісності, повноти та ефективності корпоративного права, тож означає, що побудова правового регулювання у цій сфері суспільних відносин має здійснюватися з урахуванням взаємозв'язку і взаємозумовленості компонентів. Це важливо і для доктрини, яка дає можливість підвищити якість дослідження, сформуванню теорії корпоративного права, яка б стала загальноновизнаною в Україні (в колах різних наукових шкіл, науки та практики), обґрунтувати корпоративні норми, сприяти здійсненню і захисту корпоративних прав та розвитку системи правової науки в цілому. Отже, є змога розглянути корпоративну доктрину в розрізі чотирьох складових: виникнення, здійснення, охорони і захисту корпоративних прав.

Архітектоніка корпоративного права (що характерно для будь-якого соціального явища, зокрема, правової науки) базується на обґрунтованому, сформованому, зрілому світогляді щодо права в цілому, його ролі, функцій, методів, засобів регулювання. Тобто архітектоніка корпоративного права має бути фундаментальною, зі зрозумілою і несуперечливою концепцією, що лежить в її основі, і відповідною логічною побудовою інституціональності. Саме така побудова може припинити суперечки про галузеву спеціалізацію корпоративного права, елементи корпоративних правовідносин, оскільки в онтологічному сенсі має існувати єдність його розуміння, що тільки і зможе забезпечити належне і гармонійне правове регулювання та правозастосування.

Фундаментальна архітектоніка дає відповідь на питання, що є базисною основою, яка знаходиться в центрі будь-якого права. Причому це стосується корпоративного права, в основі якого лежать базові цінності, які є, зазвичай, різними для різних учасників корпоративних правовідносин. Створити таке корпоративне право, яке б ґрунтувалося на універсальній цінності, складно, але встановити розумний баланс між базовими цінностями, інтересами і пріоритетами можливо.

У цій монографії міститься матеріал різної корпоративної тематики, яка демонструє ті основні проблемні аспекти, що обговорюються, по-різному вирішуються судами, а отже, вимагають продовження осмислення для вироблення дієвих пропозицій для законодавчої і судової влади. Поки що ми намагаємося розглянути певні елементи архітектоніки корпоративного права, зупиняючись детальніше на найбільш злободенних. При цьому ми постаралися вказати на ті критерії і тенденції, які вже стали зрозумілими для вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин, з якими треба серйозно рахуватися через їх складність і відсутність повного взаєморозуміння між різними правовими школами, особливо цивілістичною і господарсько-правовою. Одночасно нам вдалося, як видається, продемонструвати не лише можливість спільної наукової праці між вченими, що стоять на принципово різних позиціях, а й її продуктивність. Це і є та лепта, яку автори монографії постаралися внести в архітектоніку корпоративного права.

Розглядаючи різні сегменти корпоративного права з різних точок зору, виробляється загальний погляд, що дозволяє синтезувати шукану архітектоніку. І це абсолютно не складно, бо і цивілісти, і господарники в цілому гармонійні в цьому питанні, а відмінність точок зору не викликана поділом на різні контртабори – таких відмінностей досить і серед цивілістів. Якщо ж наукові праці наших колег – представників школи господарського права очистити від нашарувань типу «господарсько-правові відносини», «господарська правосуб'єктність», «господарська компетенція» і тому подібних сполучень зі словом «господарський», як очищають фрески від шарів фарби, що на них були нанесені в подальшому, то все по суті є досить і досить продуктивним.

Отже, метою роботи над цією монографією було формування і подальший розвиток спектрального аналізу корпоративного права, заснованого на вивченні взаємодії таких спектрів, як наука і практика, цивільно-правовий та господарсько-правовий підходи з особливостями їх мислення для розуміння сутності досить непростой правової системи, іменованої корпоративним правом. Практичне значення такого підходу полягає в набутті наступ-

ними дослідниками корпоративного права та фахівцями практичних навичок створення різних структур, які представляють собою факти і правовідносини, що складаються під час здійснення корпоративних прав, вміння розуміти і використовувати властивості тих правових матеріалів, які призначені для вирішення практичних завдань їх належного здійснення і захисту.

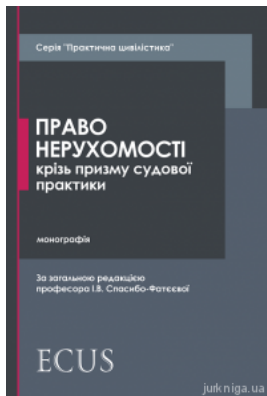
Я впевнена, що архітектоніка корпоративного права має не тільки базуватися на міцній правовій основі, а й бути об'ємно-пластичною, що може бути досягнуто за допомогою диспозитивного правового регулювання, варіативності, застосування різних доктрин і інших засобів, композиційних принципів, що сприяють організації тих форм, які може здобувати корпоративне право, корпоративне управління в тих чи інших економічних і соціальних умовах, при тому чи іншому стані законодавства. Такий підхід видається мені цілком відповідним для вирішення тих нагальних завдань, які перед нами ставить застосування існуючих норм корпоративного права.

Важливо відзначити, що монографія бачилася саме як наукове огранювання судової практики, що зумовило мінімізацію звичних для вітчизняної правової науки посилань на наукові праці, в яких так чи інакше порушувалися ці питання. Такий підхід є досить продуктивним, оскільки багаті цитатами монографії, як показує наш досвід, вкрай негативно сприймаються сучасними правниками, які бачать пріоритет не в тому, хто що сказав з того чи іншого питання або спростував вже сказане, а в тому, які є проблеми і як їх передбачається вирішувати. Саме таким шляхом і прямував колектив авторів цієї монографії, в чому, як видається, її цінність для практикуючого юриста й орієнтир для «науковців-традиціоналів». Автори ж цієї монографії – знані науковці-корпоративісти, судді Верховного Суду, адвокати.

На завершення слід висловити велику подяку Центру дослідження права ім. Савіньї (Одеса) і особисто Володимиру Михайловичу Зубарю за підтримку у виданні цієї монографії.

Проф. І. В. Снасибо-Фатеева

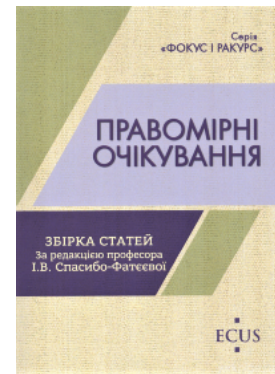
Книги, які можуть вас зацікавити

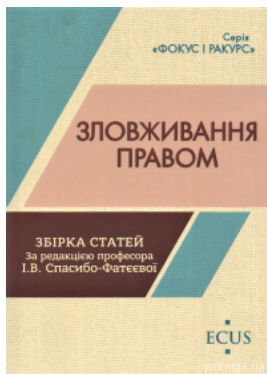
Право нерухомості крізь призму судової практики

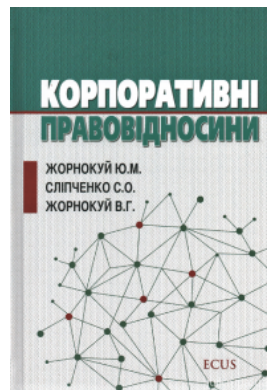
Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців

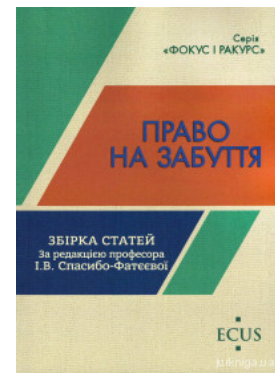
Правомірні очікування. Збірка статей

Зловживання правом. Збірка статей

Корпоративні правовідносини

Право на забуття. Збірка статей

Перейти до галузі права
Корпоративне право

[Перейти на сайт](#) →